

Adviesrapport

Natuurtoets Vaart 7-11, Gasselternijveen

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Opdrachtgever

Gemeente Aa en Hunze

Status

Concept

T (085) 4871265
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Natuurtoets Vaart 7-11, Gasselternijveen

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Projectcode	Datum	Status
22-641	21 december 2023	Concept

Auteur(s)

G. Been & I. Veeman

Modellering & GIS

G. Been

Tweede lezer

R. Wormmeester

Opdrachtgever

Gemeente Aa en Hunze

©Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Been, G. & I. Veeman (2023). Natuurtoets Vaart 7-11, Gasselternijveen. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 22-641. Ecogroen bv

Inhoud

Samenvatting	4
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding en doelstelling	6
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling	6
1.3 Leeswijzer	7
2. Kader en methode	8
2.1 Wettelijk kader	8
Wet natuurbescherming	8
Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)	9
2.2 Onderzoeksmethode	10
Literatuuronderzoek	10
Quicksan veldbezoek	10
Aanvullend onderzoek	10
3. Gebiedsbescherming	13
3.1 Natura 2000-gebieden	13
3.2 Natuurnetwerk Nederland	14
3.3 Houtopstanden	14
4. Soortbescherming	15
4.1 Flora	15
4.2 Zoogdieren	15
Vleermuizen	15
Steenmarter	16
Grote bosmuis	16
Eekhoorn	16
Overige zoogdieren	16
4.3 Vogels	17
Vogels met jaarrond beschermde nesten	17
Overige vogels	17
4.4 Ongewervelden	18
Grote weerschijnvlinder	18
Overige ongewervelden	18
4.5 Overige soortgroepen	18
4.6 Uitzicht op ontheffing	19
Geraadpleegde bronnen	20

Bijlagen

Bijlage 1 - Kaart jaarrond beschermde nesten

Bijlage 2 - Kaart verblijfplaatsen vleermuizen

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

Gemeente Aa en Hunze heeft nieuwbouw en renovatieplannen aan de Vaart 7-11 te Gasselternijveen. Het idee is om het oude voormalige gemeentehuis aan de Vaart 11 in Gasselternijveen nieuwe appartementen te realiseren. Hiervoor dient dit gebouw gerenoveerd te worden en wordt de aanbouw gesloopt. Het bestemmingsplan dient hiervoor te worden gewijzigd.

De Wet natuurbescherming verplicht vooraf te toetsen of activiteiten (kunnen) conflicteren met beschermde natuurwaarden. In opdracht van gemeente Aa en Hunze heeft Ecogroen daarom een natuurtoets uitgevoerd om de mogelijke gevolgen van het initiatief op beschermde soorten en gebieden in beeld te brengen. Ook is er aanvullend soortgericht onderzoek uitgevoerd.

Gebiedsbescherming

- Het plangebied ligt buiten de begrenzing van Natura 2000. Gezien de afstand, de aard van de werkzaamheden en de tussenliggende infrastructuur en bebouwing zijn – met uitzondering van stikstof – negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden uit te sluiten.
- Het plangebied ligt centraal in het dorp op ruim 200 meter afstand van het dichtstbijzijnde NNN-gebied. Significante effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN zijn bij voorgenomen plan niet aan de orde.
- Er is geen sprake van kap van houtopstanden die beschermd zijn onder de Wet natuurbescherming. Wel kunnen kapregels van de gemeente van toepassing zijn.

Soortbescherming

- Uit het aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen blijkt dat er drie verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig zijn in het dak van het voormalige gemeentehuis. Het betreft twee zomerverblijven en één zomer-/paarverblijf. Onmisbaar foerageergebied en vliegroutes zijn niet aanwezig.
- In het plangebied zijn twee nesten van gierzwaluw vastgesteld, tevens in het dak van het oude gemeentehuis. Verder zijn er geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Wel zijn enkele algemene voorkomende vogels broedend te verwachten.
- In het oude gemeentehuis en een schuur in de achtertuin zijn sporen van steenmarter waargenomen die wijzen op een verblijfplaats. Ook is steenmarter vastgelegd op camera. Bij de geplande renovatie gaan de verblijfplaatsen van steenmarter verloren.

- In de verruigde tuin achter het oude gemeentehuis is leefgebied van grote bosmuis aanwezig. Bij uitvoering van de plannen gaat dit leefgebied van grote bosmuis verloren.
- In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van niet vrijgestelde overige beschermde zoogdieren, amfibieën, flora reptielen, ongewervelden en vissen aangetroffen.

Advies en vervolgstappen

- Advies is om een AERIUS-berekening uit te (laten) voeren om de stikstofdepositie als gevolg van het voorgenomen plan op hiervoor gevoelige Natura 2000-gebieden in beeld te brengen.
- Voor het verwijderen van de nest- verblijfplaatsen van de vleermuis, gierzwaluw, steenmarter en grote bosmuis is een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Er is uitzicht op ontheffing voor het wegnemen van deze nest- en verblijfplaatsen.
- Werkzaamheden die in gebruik zijnde broedbiotopen van (alle) aanwezige vogels beschadigen moet altijd voorkomen worden. Dit is voor de te verwachten soorten mogelijk door de werkzaamheden uit te voeren tussen half oktober en half februari. Wanneer werkzaamheden buiten deze periode worden uitgevoerd, adviseren we om een broedvogelcontrole door een ter zake deskundige uit te laten voeren. Mochten broedende vogels aanwezig zijn dan dienen de werkzaamheden ter plekke te worden uitgesteld tot de jongen zijn uitgevlogen.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Gemeente Aa en Hunze heeft een plan voor herontwikkeling aan de Vaart 7-11 te Gasselternijveen. Onderdeel van het plan is om in het voormalige gemeentehuis aan de Vaart 11 nieuwe appartementen te realiseren. Bij dit plan wordt afgeweken van het vigerende bestemmingsplan.

De Wet natuurbescherming (Wnb) verplicht vooraf te toetsen of activiteiten (kunnen) conflicteren met beschermde natuurwaarden. In opdracht van gemeente Aa en Hunze heeft Ecogroen daarom een natuurtoets uitgevoerd om inzicht te krijgen in mogelijke effecten op aanwezige natuurwaarden die kunnen optreden door de voorgenomen werkzaamheden. In voorliggend rapport worden de methodiek en de uitkomsten van deze toetsing beschreven.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling

Het plangebied bestaat uit een woning met aanbouw (Vaart 7 en 9) en een oud gemeentehuis (Vaart 11). De verruigde achtertuin bestaat uit een gazon van ongeveer 1200m² met daarin onder andere braam, boswilg en hazelaar. Ook is een schuurtje aanwezig. Permanent oppervlaktewater ontbreekt binnen het plangebied.

Figuur 1. Overzicht plangebied met van links naar rechts de woning en aanbouw/tussenbouw aan Vaart 7 en 9 en het oude gemeentehuis met tuin aan Vaart 11 (rood omlijnd). Bron achtergrondkaart: TopoRD.

Gemeente Aa en Hunze is voornemens de aanbouw/tussenbouw gelegen aan Vaart 9 te slopen en het oude gemeentehuis aan Vaart 11 te renoveren om hierin appartementen te realiseren. In de toekomst worden er mogelijk nieuwe woningen gerealiseerd in de tuin van het gemeentehuis.

1.3 Leeswijzer

Het kader waarbinnen de natuurtoets is uitgevoerd en de gebruikte methodiek zijn beschreven in hoofdstuk 2. De onderzoeksresultaten en beoordeling van effecten zijn opgenomen in hoofdstuk 3 (gebiedsbescherming en houtopstanden) en hoofdstuk 4 (soortbescherming). In hoofdstuk 5 zijn de geraadpleegde bronnen vermeld.

2. Kader en methode

2.1 Wettelijk kader

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Wnb) regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. In dit rapport wordt het plan getoetst aan alle drie de onderdelen. In kader 2.1 wordt een samenvatting van de relevante wetteksten gegeven.

Kader 2.1 Wet natuurbescherming

Zorgplicht (artikel 1.11)

De Wet natuurbescherming (ook: Wnb) kent een zorgplicht voor natuur en soorten. De zorgplicht is altijd van kracht, ook ten aanzien van niet beschermde natuur. Artikel 1.11 schrijft voor dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor beschermde gebieden, in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn/haar handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een beschermd gebied of voor in het wild levende soorten, laat deze handelingen achterwege of voorkomt de gevolgen. Dit laatste kan door het treffen van maatregelen ter voorkoming van schade of -als zelfs dat niet kan- de ontstane schade zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Een voorbeeld van (een maatregelen in het kader van) zorgplicht is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten.

Natura 2000 (hoofdstuk 2)

Hoofdstuk 2 regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bestaande uit Habitatrichtlijngebieden (HR) en Vogelrichtlijngebieden (VR). Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor de bescherming van natuurlijke habitats, habitats van soorten en leefgebieden van vogels. Artikelen 2.1 tot en met 2.11 van de Wet regelen de bescherming van (de doelen voor) Natura 2000-gebieden. Artikel 2.7 verplicht om vooraf te beoordelen of plannen en projecten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve gevolgen kunnen hebben op de voor deze gebieden geformuleerde doelen. Als uit de beoordeling blijkt dat geen significant negatieve gevolgen optreden dan kan een plan worden vastgesteld of is een vergunning voor een project niet nodig. Zijn significant negatieve gevolgen niet uit te sluiten dan is een nadere beoordeling nodig. Artikel 2.8 bevat de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan voor het vaststellen van een plan of het verlenen van een vergunning. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of handeling plaatsvindt, soms is dat het Rijk.

Soorten (hoofdstuk 3)

Hoofdstuk 3 regelt de bescherming van soorten. De bescherming van soorten is verdeeld over de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10. Het betreft de bescherming van:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), in de praktijk vaak onderverdeeld in:
- Vogels met jaar rond beschermde nesten, zoals huismus, gierzwaluw en buizerd.
- Overige vogels, waarvan nesten alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd (periode van nestbouw, ei-leg, broeden en voeren van de jongen op het nest).
- Soorten (exclusief vogels) van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I), zoals bedoeld in artikel 3.5.

- Andere soorten (artikel 3.10), onderverdeeld in:
- Soorten waarvoor een ontheffing vereist kan zijn.
- Soorten waarvoor -op basis van de betreffende provinciale verordening- vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt.
- Indien effecten niet zijn uit te sluiten moet -voorafgaand aan het vaststellen van een plan- zijn beoordeeld of er uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing. Als er aantoonbaar uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing dan kan het plan worden vastgesteld. Als bij ruimtelijke ingrepen verbodsbepalingen worden overtreden dan is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag, tenzij gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of activiteit plaatsvindt, soms is dat het Rijk. Voor het verkrijgen van een ontheffing moet zijn beschreven hoe de initiatiefnemer ervoor zorgt dat schade aan beschermde soorten tot een minimum beperkt blijft, welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn, dat alternatieven ontbreken, aan welk wettelijk belang wordt voldaan en dat de staat van instandhouding van de betreffende soort niet in gevaar komt.

Houtopstanden (hoofdstuk 4)

Hoofdstuk 4 regelt de bescherming van houtopstanden. Een bij Wet beschermde houtopstand betreft een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend buiten de bebouwde kom, die een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen. Voor het kappen (van een deel) van een beschermde houtopstand geldt meld- (artikel 4.2) en herplantplicht (artikel 4.3). Er geldt een verbod op de kap als het voornemen daartoe niet (maximaal een jaar en minimaal een maand) vooraf is gemeld bij bevoegd gezag. Binnen drie jaar moet dezelfde grond op bosbouwkundig verantwoorde wijze zijn herbeplant. De gemeenteraad stelt de grens bebouwde kom Wet natuurbescherming vast. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep plaatsvindt, soms is dat het Rijk. Provinciale staten kunnen in de provinciale verordening regels opnemen over de melding en de herplant, zoals herplant op andere gronden dan waar de (deels) gevelde opstand stond.

Toetsingskader bestemmingsplannen

Ten behoeve van vaststelling of wijziging van een bestemmingsplan dient (conform jurisprudentie¹) ten aanzien van Natura 2000 de Wet natuurbeschermingstoets uitgevoerd te worden. Deze is vastgelegd in artikel 2.7 lid 1 Wnb & artikel 2.8 lid 1 Wnb. Dit houdt kortweg in dat voorafgaand aan vaststelling van het bestemmingsplan moet worden nagegaan of (uitvoering van) het plan kan leiden tot mogelijk significant negatieve gevolgen op een Natura 2000-gebied. Volgens vaste jurisprudentie bestaat deze toets uit een vergelijking tussen de huidige feitelijke, planologisch legale situatie en de toekomstige maximale plansituatie.

Ten aanzien van soortbescherming (Hoofdstuk 3, Wet natuurbescherming) is in de Wet natuurbescherming geen toetsingskader opgenomen ten aanzien van plannen. Voor soortbescherming wordt in het kader van plannen de uitvoerbaarheidstoets uitgevoerd, die volgt uit de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Met deze toets wordt de vraag of de beschermingsregimes uit de Wet natuurbescherming de uitvoerbaarheid van het plan in de weg staat beantwoord. Vrij vertaald wordt bepaald of er een ontheffing nodig is en zo ja, of er uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing voor het project dat voortvloeit uit het bestemmingsplan.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening) en uitgewerkt in provinciale verordeningen. In het Barro staat dat bij provinciale verordening gebieden moeten worden aangewezen die het Natuurnetwerk Nederland vormen. De ligging van die gebieden wordt geometrisch vastgelegd. Bij provinciale verordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen het NNN, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan,

¹ ECLI:NL:RVS:2020:2318

geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is. De provinciale regels over het NNN gelden in Drenthe alleen voor gronden binnen het NNN. Overigens is het ook als gevolg van jurisprudentie (201509359/1/R1) nodig -in het kader van goede ruimtelijke ordening- te waarborgen dat een plan de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet aantast.

2.2 Onderzoeksmethode

Literatuuronderzoek

Tijdens het literatuuronderzoek is uitgezocht of beschermde soorten bekend zijn in en rondom het plangebied en is nagegaan of het plangebied in of nabij beschermde gebieden ligt. Hiervoor is onder andere gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF, 2023) en provinciale kaartviewers (zie voor een volledig overzicht de geraadpleegde bronnen). Bij raadpleging van de NDFF is een zoekgebied aangehouden van ruim vijf kilometer rondom het plangebied en is rekening gehouden met de (juridische) houdbaarheid van gegevens (ongeveer 3 tot 5 jaar). Oudere waarnemingen geven een beeld van de ecologische potenties van het gebied.

Quickscan veldbezoek

De verzamelde informatie uit het literatuuronderzoek vormt de basis voor de veldbezoeken die op 20 december 2022 en 20 januari 2023 zijn uitgevoerd door een ecooloog van Ecogroen. Tijdens de veldbezoeken is het plangebied en de directe omgeving (radius van circa 50 meter) onderzocht. Bij het bezoek in januari is de binnenkant van het oude gemeentehuis geïnspecteerd. Gedurende de quickscan is aandacht besteed aan (potenties voor) beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming en mogelijke relaties tussen het onderzoeksgebied en beschermde gebieden. Als onderdeel van het veldonderzoek is de bebouwing onder meer onderzocht op potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen en geschiktheid voor jaarrond beschermde nesten van soorten als huismus en gierzwaluw. Bij de quickscan is gebleken dat nader onderzoek nodig is naar een aantal soorten, zie hieronder.

Aanvullend onderzoek

Vleermuizen

Tijdens het quickscan onderzoek zijn potentiële verblijfplaatsen van gebouw bewonende vleermuizen aangetroffen. Daarom is aanvullend vleermuisonderzoek uitgevoerd. De onderzoeksinspanning is daarbij afgestemd op de mogelijk voorkomende soorten (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger). Voor deze locatie is daarom onderzoek uitgevoerd conform het vleermuisprotocol (2021) en de kennisdocumenten van de gewone en ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis (BIJ12, 2017a; 2017b; 2017c). Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd door één persoon waarbij vijf nachtelijke bezoeken in de periode half mei tot eind september (zie tabel 2.2) zijn uitgevoerd, met minimaal 20 dagen tussen de bezoeken.

Specifiek gaat het om drie nachtelijke bezoeken in de periode 15 mei – 15 juli, gericht op kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen en twee nachtelijke bezoek in de periode half augustus tot eind september, gericht op baltslocaties en paarverblijfplaatsen van groepjes vleermuizen. Tevens is gelet op eventuele vliegroutes en (belangrijke)foerageergebieden tijdens deze bezoeken. De bezoeken hebben plaatsgevonden onder gunstige weersomstandigheden (droog, geen harde wind, minimaal 12°C). De bezoeken zijn uitgevoerd in de avond- en ochtenduren, wanneer vleermuizen

actief zijn. Bij de onderzoeken is gebruik gemaakt van batdetectors met de mogelijkheid om opnamen te maken, zoals de Petterson D240x, Petterson M500 en de Echometer Touch 2.

Steenmarter

Bij de quickscan zijn duidelijke bewoningsporen van steenmarter gevonden die op een verblijfplaats in het gemeentehuis wijzen. Dit verlaten pand is hiervoor ook zeer geschikt. Voor steenmarter is er geen kennisdocument of standaard protocol bekend. Steenmarters zijn nacht actieve dieren en zijn vooral 's nachts makkelijk waar te nemen. Tijdens de nachtelijke bezoeken van vleermuizen is gelet op steenmarters die een indicatie zijn voor de aanwezigheid van verblijfplaatsen. Aanvullend is bij elke bezoekeronde (zowel overdag als 's nachts) gezocht naar sporen. Ook is een gedurende twee weken een camera geplaatst.

Grote bosmuis

De ruige achter het gemeentehuis is potentieel geschikt voor grote bosmuis, een soort die in de regio bekend is. De gangbare methode om grote bosmuis te inventariseren is door middel van zogeheten life-traps van het type Longworth. Dit onderzoek is uitgevoerd in het najaar omdat de muispopulatie dan op zijn grootst is. Hierbij hebben we 30 life-traps verspreid geplaatst over de tuin van het gemeentehuis. De vallen zijn gevuld met een combinatie van hooi en geschikt voer (voornamelijk zaden en noten). De vallen zijn drie dagen voor het daadwerkelijke onderzoek geplaatst, maar nog niet op scherp gezet, het zogenaamde prebaiten. Na het prebaiten zijn de vallen op scherp gezet en hebben in totaal zes controlemomenten plaatsgevonden (zie ook tabel 2.1), waarbij de vallen zijn gecontroleerd op aanwezigheid van muizen. Om de kans op sterfte zo klein mogelijk te houden is het noodzakelijk de vallen minimaal twee maal per dag ('s ochtends en 's avonds) te controleren.

Tabel 2.1 Inventarisatieschema grote bosmuisonderzoek.

Velddag	Datum	Moment van de dag	Handeling
1	5 oktober 2023	Overdag	Uitzetten vallen
1 t/m 4	5-8 oktober 2023		Prebaiten
5	9 oktober 2023	Ochtend	Scherpstellen vallen
	9 oktober 2023	Avond	Eerste controle
6	10 oktober 2023	Ochtend	Tweede controle
	10 oktober 2023	Avond	Derde controle
7	11 oktober 2023	Ochtend	Vierde controle
	11 oktober 2023	Avond	Vijfde controle
8	12 oktober 2023	Ochtend	Zesde controle, opruimen vallen

Huismus

De bebouwing is potentieel geschikt voor huismus. Het soortgericht onderzoek naar huismus heeft plaatsgevonden conform het kennisdocument Huismus (BIJ12, 2023). Het onderzoek is gericht op nest-, broed- en territorium indicierend gedrag. Dit onderzoek is door één persoon uitgevoerd en bestond uit twee dagbezoeken in de periode april tot half mei, met minimaal tien dagen tussen beide bezoeken (zie tabel 2.2). Omdat huismus in de ochtend het meest actief is, hebben de inventarisaties plaatsgevonden in de ochtend en onder gunstige omstandigheden.

Gierzwaluw

De bebouwing is ook potentieel geschikt als nestplaats voor gierzwaluw. Het gierzwaluwonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van nestplaatsen van gierzwaluw. Conform het tijdens het onderzoek geldende kennisdocument (BIJ12, 2017d²) zijn in deze situatie drie avondbezoeken uitgevoerd in de periode 1 juni tot en met 15 juli. Tussen de bezoeken zit minimaal tien dagen en

² Ter informatie: recent is een nieuwe versie van kennisdocument voor Gierzwaluw uitgebracht (Versie 2.0, juli 2023).

minimaal één bezoek is uitgevoerd in de jongenperiode van 20 juni tot en met 7 juli. De bezoeken zijn minstens een uur voor schemering gestart en duurden tot (na) zonsondergang. Tijdens de bezoeken zijn nestplaatsen van gierzwaluw geïnventariseerd aan de hand van in- en uitvliegende vogels, langsvliegende vogels die bekende nestplaatsen bezoeken en oudervogels (en hun jongen) die vanuit hun nestplaats roepen. Veldbezoeken zijn door één persoon gedaan en onder gunstige weersomstandigheden (droog weer, weinig wind) uitgevoerd (zie tabel 2.2).

Grote weerschijnvlinder

De tuin aan de achterzijde is nogal verwaarloosd en verruigd met een deel opslag met o.a. boswilg en hazelaar. Aanwezigheid van boswilg, de voornaamste waardplant van deze beschermde vlindersoort, maakt de locatie aantrekkelijk voor grote weerschijnvlinder. Daarbij zijn recent waarnemingen van deze vlindersoort bekend in het dorp (NDFF, 2023). Voor grote weerschijnvlinder is geen kennisdocument of standaard protocol bekend. Zodoende is de onderzoeksinspanning bepaald op basis van expert judgement. Het onderzoek naar grote weerschijnvlinder is uitgevoerd middels het zoeken naar rupsen en soortspecifieke vraatsporen die de grote weerschijnvlinder achterlaat op de bladeren van de boswilg. Het onderzoek heeft op 16 augustus in de ochtend plaatsgevonden (zie tabel 2.2).

Tabel 2.2 Overzicht veldbezoeken.

Soort bezoek	Datum	Tijd	Weersomstandigheden
Dagbezoek huismuis	14-04-2023	09:30-10:30	Helder, droog, windstil, 9°C
Dagbezoek huismuis	03-05-2023	08:45-09:45	Bewolkt, droog, windstil 8°C
Avondbezoek gierzwaluw en vleermuis	07-06-2023	21:00-00:00	Helder, droog, weinig wind, 14°C
Ochtendbezoek vleermuis	21-06-2023	03:15-05:15	Helder, droog, windstil, 12°C
Avondbezoek gierzwaluw	21-06-2023	21:00-22:30	Licht bewolkt, droog, weinig wind 22°C
Avondbezoek gierzwaluw en vleermuis	05-07-2023	21:00-00:00	Half bewolkt, droog, weinig wind, 14°C
Ochtendbezoek vleermuis	15-08-2023	04:15-06:15	Licht bewolkt, droog, windstil 18°C
Dagbezoek grote weerschijnvlinder	16-08-2023	10:15-11:15	Licht bewolkt, droog, windstil, 20°C
Avondbezoek vleermuis	05-09-2023	22:00-00:00	Helder, droog, windstil, 20°C

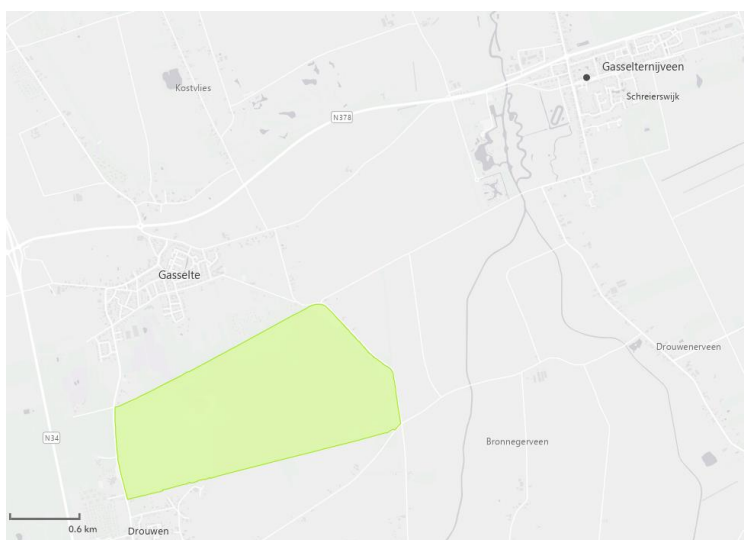
3. Gebiedsbescherming

3.1 Natura 2000-gebieden

Het plangebied valt buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is 'Drouwenerzand', gelegen op een afstand van circa 3 kilometer ten zuidwesten van het plangebied. Overige Natura 2000-gebieden, zoals de Drentsche Aa, liggen op meer dan 5 kilometer afstand. Vanwege de ligging buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden, zijn directe negatieve effecten, zoals oppervlakteverlies, op voorhand uitgesloten. Indirecte (uitstralende) effecten door bijvoorbeeld licht, geluid en trillingen worden gezien de afstand tot Natura 2000-gebied en tussenliggende infrastructuur en bomen eveneens uitgesloten.

Stikstofdepositie kan op grote afstand (>10 km) van de bron negatieve gevolgen veroorzaken op stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten. Gezien de afstand tot Natura 2000-gebied(en) en de aard van het plan en hierop volgende gebruik van de woningen kunnen effecten als gevolg van stikstofdepositie tijdens de uitvoerings- en gebruiksfase niet uitgesloten worden.

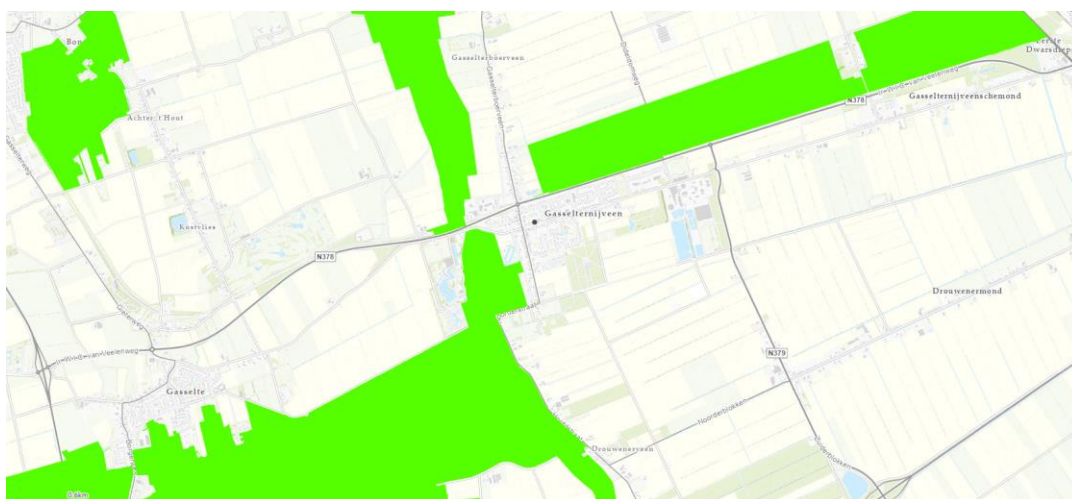
Uitvoering van het plan kan leiden tot een toename van stikstofdepositie in omliggende Natura 2000-gebieden. Een teveel aan stikstof kan leiden tot verzuring en vermeting van stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in Natura 2000-gebied(en). Geadviseerd wordt om middels een AERIUS-berekening te (laten) onderzoeken of er sprake is van een toename van stikstofdepositie op hiervoor gevoelige habitats en leefgebieden van soorten binnen Natura 2000-gebieden.

Figuur 3.1 Ligging van het plangebied (zwarte stip) ten opzichte van Natura 2000-gebied Drouwenerzand (lichtgroene vlak).
Bron achtergrondkaart: Natura2000.nl

3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt op ruim 200 meter afstand van het dichtstbijzijnde NNN-gebied. Het betreft een bosgebied ten noorden van de N378. De provinciale regels van Drenthe over het NNN gelden alleen voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen het NNN, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan. Daarvan is hier geen sprake. Gezien de centrale afgeschermden ligging van het plangebied in het dorp en de bestaande inrichting en gebruik van het plangebied en tussenliggende omgeving (bebouwing, infrastructuur) heeft het beoogde plan geen negatieve effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN buiten het dorp. Het nemen van vervolgstappen in het kader van het NNN is hier niet aan de orde.

Figuur 3.2 Ligging van het plangebied (zwarte stip) ten opzichte van NNN (lichtgroene vlak). Bron: Provincie Drenthe 2023.

3.3 Houtopstanden

Voor het realiseren van het voorgenomen plan worden mogelijk enkele bomen gekapt. Een houtopstand kan (mits niet vrijgesteld) onder de Wet natuurbescherming beschermd zijn als het onderdeel uitmaakt van een zelfstandige eenheid van meer dan 10 are of als het een rijbeplanting betreft die uit meer dan 20 bomen bestaat. De bomen in het plangebied liggen in de dorpskern en maken geen onderdeel uit van een zelfstandige eenheid van meer dan 10 are en/ of een rijbeplanting van meer dan 20 bomen. De bomen zijn niet beschermd als houtopstand onder de Wet natuurbescherming. Wel kunnen kapregels van de gemeente Aa en Hunze van toepassing zijn.

4. Soortbescherming

4.1 Flora

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Op basis van de terrein-gesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2023) worden deze soorten ook niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen van de soortgroep flora is in het kader van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

4.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 4.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beoordeeld.

Kader 4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging en vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water, zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen

Tijdens het quickscan veldonderzoek zijn potentiële verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aangetroffen binnen het plangebied, met name in de daken. Potentiële verblijfplaatsen zijn toegankelijk via kieren en gaten bij kozijnen en tussen de gevel en de dakgoot. Tijdens het gerichte vleermuisonderzoek is vervolgens op drie locaties - allen in in het dak van het voormalige gemeentehuis - een verblijfplaats van gewone dwergvleermuis aangetroffen. Het gaat om twee zomerverblijven en een locatie die zowel als paar- en zomerverblijf wordt gebruikt (zie bijlage 2). De dieren

vlogen in/uit de voorgevel van het gemeentehuis, onder ander in de boog boven de voordeur en op de hoek van het pand. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor kraamverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis. Ook zijn er geen verblijfplaatsen van overige soorten aangetroffen, of indicaties daarvoor.

Bij de renovatie van het gebouw gaan de in de bebouwing aangetroffen verblijfplaatsen verloren. Voor de uitvoering van het bestemmingsplan is een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Vliegroutes en foerageergebieden

Door de aanwezigheid van opgaand groen, bebouwing en bomenrijen in en grenzend aan het plangebied is het mogelijk dat deze elementen functioneren als foerageergebied en mogelijk ook als vliegroute tussen verblijfplaatsen van vleermuizen in de omgeving en een nabijgelegen foerageergebied. Van essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes is geen sprake omdat in de omgeving genoeg alternatieve foerageergebieden en vliegroutes aanwezig zijn.

Het beoogde plan heeft geen negatieve gevolgen voor (onmisbare) foerageergebieden en vliegroutes. Vervolgstappen ten aanzien van vliegroutes of foerageergebieden van vleermuizen is niet aan de orde.

Steenmarter

Tijdens het quickscan veldbezoek zijn er sporen van steenmarter in het gemeentehuis aangetroffen. Deze sporen bestaan uit uitwerpselen en afgebeten veren wat wijst op een vaste verblijfplaats. Onder het schuurtje in de achtertuin is ruimte voor steenmarter en ook daar lagen uitwerpselen. Ook is steenmarter vastgelegd op camera in de achtertuin.

Tijdens de herontwikkeling gaan de verblijfplaatsen in het gemeentehuis en de schuur verloren. Voor uitvoering van het plan dient zodoende ontheffing in het kader van de Wnb te worden aangevraagd.

Grote bosmuis

Tijdens het soortgerichte muizenonderzoek zijn er twee individuen van grote bosmuis aangetroffen in de ruige achtertuin van het gemeentehuis. Als de tuin wordt herontwikkeld - en ruigte moeten plaatsmaken - gaat dat ten koste van leefgebied van de grote bosmuis. In dat geval dient ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Eekhoorn

Eekhoorn is vastgelegd op camera in het bosje achterin de tuin van het oude gemeentehuis. De tuin van het gemeentehuis grenst aan de parkachtige tuin van Villa Gasselter Nieveen. Het is bekend dat hier eekhoorns verblijven. In de tuin van het oude gemeentehuis zijn geen verblijfplaatsen van eekhoorn vastgesteld. De tuin heeft naar verwachting een beperkte (niet essentiële) functie als foerageergebied voor eekhoorn. Vervolgstappen ten aanzien van eekhoorn zijn niet aan de orde.

Overige zoogdieren

Op basis van habitateisen, terreinkenmerken, de veldbezoeken en verspreidingsgegevens worden geen verblijfplaatsen van andere grondgebonden zoogdieren die zijn opgenomen in de Habitatrictlijn en de verdragen van Bern en Bonn en nationaal beschermde zoogdieren zonder provinciale vrijstelling verwacht.

Wel zijn binnen en in de directe omgeving van het plangebied vaste verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdiersoorten, zoals dwergspitsmuis en huisspitsmuis, met provinciale vrijstelling te verwachten. Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt in de provincie Drenthe vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

4.3 Vogels

Bij vogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillend beschermingsregime. Van veel broedvogels zijn alleen in gebruik zijnde nesten beschermd. Voor een aantal vogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 4.2).

Kader 4.2 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van vogels wordt momenteel in provincie Drenthe verstaan: in functie zijnde nesten van aalscholver, blauwe reiger, boomvalk, bosuil, draaihals, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, huiszwaluw, kerkuil, oehoe, raaf, ransuil, ringmus, rode wouw, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zeearend, zwarte specht, zwarte stern en zwarte wouw.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Huismus

Tijdens het quickscan veldbezoek is vastgesteld dat het plangebied (met name de pannendaken) potentie bieden als nestlocatie voor huismus. Tijdens het gerichte onderzoek zijn echter geen nesten van huismus in het plangebied aangetroffen. In de ruimere omgeving van het plangebied zijn wel meerdere nesten van huismus aangetoond (zie bijlage 1). Bij de beoogde ontwikkeling van het plangebied zijn geen effecten op nestlocaties van huismus te verwachten. Het nemen van vervolgstappen is voor huismus niet aan de orde.

Gierzwaluw

Tijdens het soortgericht onderzoek zijn in het plangebied twee nestlocaties aangetroffen van gierzwaluw. Deze nesten bevinden zich onder nokpannen op de noordoost hoek en de zuidwesthoek van het voormalige gemeentehuis. Door de geplande werkzaamheden gaan deze twee nestplaatsen van gierzwaluw verloren. Voor uitvoering van het plan dient ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Overige vogels met jaarrond beschermde nesten

Op basis van habitateisen, terreinkenmerken, de veldbezoeken en verspreidingsgegevens worden geen nestlocaties van overige vogels met jaarrond beschermde nesten, waaronder huiszwaluw, verwacht. Vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming zijn voor overige vogels met jaarrond beschermde nesten niet aan de orde.

Overige vogels

Door de aanwezigheid van bomen en struiken binnen het plangebied is broedbiotoop aanwezig voor enkele algemene vogelsoorten zoals roodborst, tijtjaf, vink, houtduif, Turkse tortel en merel.

Bij uitvoering van de voorgenomen plannen gaan mogelijk broedplekken van bovengenoemde soorten verloren.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Verstoring is echter alleen verboden wanneer de storing van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort. Voor de te verwachten soorten kan verstoring die van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding (altijd) worden voorkomen door te werken buiten het broedseizoen.

In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Daarmee is het dus van belang of een broedgeval wordt beschadigd of verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 1 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. Soorten zoals houtduif en Turkse tortel kunnen tot in november broedsels beginnen, maar ook al voor maart starten met nestelen. Daarom wordt geadviseerd – zeker wanneer werkzaamheden binnen de periode van half februari tot half november worden gestart – om een broedvogelcontrole uit te voeren. Tijdens de broedvogelcontrole wordt bepaald of zich broedende vogels ophouden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Bij het aantreffen van nesten van vogels wordt in overleg met een ecologisch deskundige bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de kaders van de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd. Indien deze voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen zijn geen vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming voor algemeen voorkomende broedvogels aan de orde.

4.4 Ongewervelden

Grote weerschijnvlinder

De boswilgen in het bosje in de achtertuin van het oude gemeentehuis vormen geschikte waardplanten voor de grote weerschijnvlinder. Tijdens het aanvullende veldbezoek zijn er geen rupsen van de grote weerschijnvlinder of voor deze soort specifieke vraatsporen gevonden. Er zijn zodoende geen aanwijzingen dat de tuin onderdeel is van leefgebied van grote weerschijnvlinder. Zodoende is ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

Overige ongewervelden

Op basis van terreinkenmerken, habitateisen, de veldbezoeken en bekende verspreidingsgegevens worden in het plangebied geen vaste verblijfplaatsen verwacht van overige beschermde ongewervelden. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

4.5 Overige soortgroepen

Op basis van de veldbezoeken, terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2023) worden in het plangebied geen voortplanting of vaste verblijfplaatsen verwacht van beschermde (niet vrijgestelde) amfibieën, reptielen en vissen. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde voor overige soortengroepen.

4.6 Uitzicht op ontheffing

Voor het verwijderen van de nest- verblijfplaatsen van de vleermuis, gierzwaluw, steenmarter en grote bosmuis is een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag dient vergezeld te worden van een activiteitenplan waarin wordt onderbouwd op welke manier negatieve effecten op de genoemde soorten worden vermeden. Schade aan exemplaren dient zoveel mogelijk te worden voorkomen en er dienen alternatieve verblijfplaatsen worden gerealiseerd, bij voorkeur in het renoveren dak.

Voor het doorlopen van de planfase is van belang te bepalen of uitzicht is op ontheffing (en hoeft de ontheffing nog niet te zijn aangevraagd of verstrekt). Voor nesten van gierzwaluw zijn de eisen voor het verkrijgen van ontheffing het meest strikt (zie kader 4.3). Deze nesten mogen in principe niet worden beschadigd of verwijderd. Alleen onder specifieke voorwaarden kan hiervoor ontheffing worden verleend.

Kader 4.3 Criteria verkrijgen ontheffing vogels

Er is uitzicht op ontheffing als voldaan is aan elk van de volgende drie voorwaarden:

1. geen andere bevredigende oplossing
2. sprake van een in de wet genoemd belang**
3. geen verslechtering/afbreuk aan de staat van instandhouding van de soort

**Ontheffing voor vogels wordt alleen verleend als een plan of project is:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Het gebouw is oud, verlaten en vervallen. Een gezond leefklimaat is hier niet te herstellen zonder dat hierbij een grote aanpassing van de bebouwing plaatsvindt. Dakrenovatie is daarbij essentieel. Het vervallen pand in de huidige staat handhaven is geen optie. Dat is nadelig voor de sociale veiligheid (vandalisme) en levert gevaar voor brandstichting op. Daarbij is asbest aanwezig wat - zeker in het geval van brand - een verhoogd gezondheidsrisico voor de omgeving vormt.

Ontheffing kan in deze situatie op basis van bovenstaande worden aangevraagd voor het belang volksgezondheid of openbare veiligheid. Op basis van ervaring met andere vergelijkbare projecten is in voorliggend geval sprake van uitzicht op ontheffing.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BIJ12 (2017a). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12 (2017b). Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12 (2017c). Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12 (2017d). Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12 (2023). Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 2.1, juni 2023. BIJ12, Utrecht

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierenvereniging (2021). Vleermuisprotocol 2021.

Internet

Provincie Drenthe (2023). Jaarrond beschermde nesten en rustplaatsen in Drenthe. <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/natuur-milieu/natuur/natuurbeleid-regels/wet/soortenbescherming/bepaal-ontheffing/nest-verwijderen/jaarrond-beschermde-nesten-rustplaatsen/>. Laatste raadpleging december 2023.

Overheid (2023). Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). <https://wetten.overheid.nl/BWBR0030378/>. Laatste raadpleging december 2023.

Provincie Drenthe (2023). Natuurnetwerk Nederland, kaartviewer. <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/natuur-milieu/natuur/natuurbeleid-regels/natuurnetwerk/>. Laatste raadpleging december 2023.

Bijlagen

Bijlage 1

Kaart jaarrond beschermde nesten

Project

Ecologisch onderzoek Vaart Gasselternijveen

Onderwerp

Vogels

Legenda

Plangebied

Vogels

Gierzwaluw

Huismus

Ooievaar

Datum

12/09/2023

Versie

Concept

Kaartnummer

1

Schaal

1:1250

Kaartondergrond

BGT/PDOK

Formaat

A3, liggend

Opdrachtgever

Gemeente Aa en Hunze

Getekend door

GB

Projectnummer

22641

Zuiderzeelaan 53
8017 JV ZWOLLE

T 038-4236464
I www.ecogroen.nl

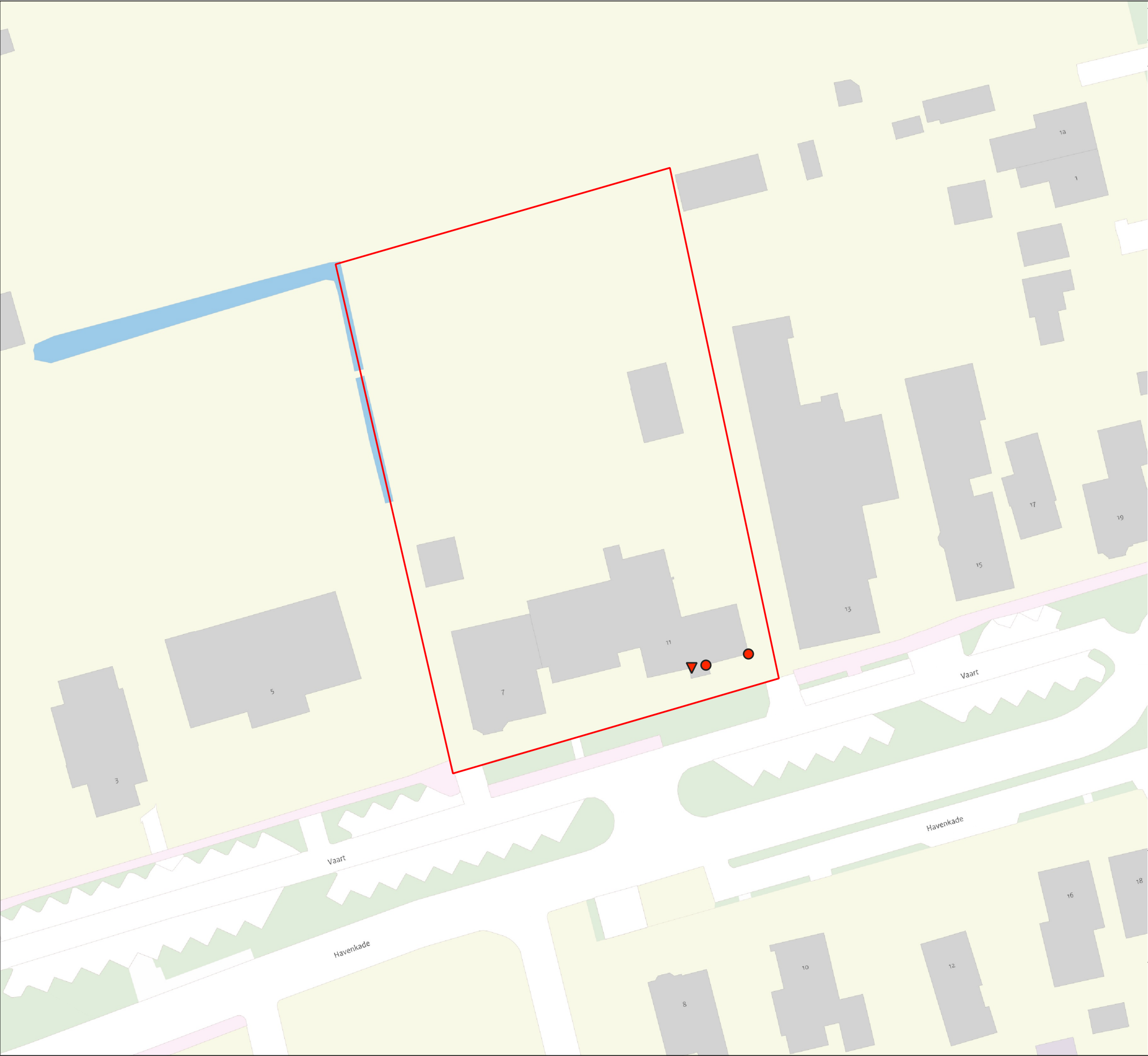
eco

groen

advies & ingenieursbureau

Bijlage 2

Kaart verblijfplaatsen vleermuizen

Project Ecologisch onderzoek Vaart Gasselternijveen		
Onderwerp Vleermuizen		
Legenda Plangebied <i>Gewone dwergvleermuis</i> ▼ Zomer/paarverblijf ● Zomerverblijf		
Datum 12/09/2023	Schaal 1:500	Opdrachtgever Gemeente Aa en Hunze
Versie Concept	Kaartondergrond BGT/PDOK	Getekend door GB
Kaartnummer 1	Formaat A3, liggend	Projectnummer 22641
		Zuiderzeelaan 53 8017 JV ZWOLLE T 038-4236464 I www.ecogroen.nl advies & ingenieursbureau